

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Θεοδώρα Βαρλά-Ζωγράφου
Δικηγόρος, Υποψήφια Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Tübingen
thvarla@varlaslaw.gr

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 1

Ο Α θολωμένος από την απόρριψη της Β αποφασίζει να την εκδικηθεί. Γνωρίζοντας την οικονομική επιφάνεια της οικογένειάς της, πείθει τους Γ και Δ, φίλους του, να εισέλθουν στο σπίτι της και να αφαιρέσουν χρήματα και κοσμήματα. Μάλιστα, τούς προτρέπει να πράξουν τα ανωτέρω το Σάββατο, που γνωρίζει ότι οι ιδιοκτήτες θα απουσιάζουν οικογενειακά. Οι Γ και Δ πείθονται και όντως το Σάββατο το βράδυ εισέρχονται από ανοιχτό παράθυρο στο σπίτι της Β. Παρά την αντίθετη διαβεβαίωση του Α, όμως, η Β βρίσκεται εκεί. Παρόλα αυτά, οι Γ και Δ αποφασίζουν να φέρουν εις πέρας την αποστολή. Έτσι, με την απειλή όπλου, την εξαναγκάζουν να παραδώσει σε αυτούς όσα χρήματα και κοσμήματα υπήρχαν στο σπίτι. Ο Γ, όμως, δεν αρκείται σε αυτό. Αποφασισμένος να εκδικηθεί για τον πληγωμένο εγωισμό του φίλου του, αποφασίζει, εν αγνοία του Δ, να προβεί σε συνουσία με την Β παρά τη θέλησή της. Ενώ επιδιώκει να την ακινητοποιήσει και πριν επιτευχθεί από πλευράς του η διείσδυση, στην προσπάθειά του να κάμψει την αντίστασή της, την σπρώχνει με δύναμη και εκείνη χτυπάει το κεφάλι της στη γωνία του γυάλινου τραπεζιού του σαλονιού. Αμέσως αρχίζει να αιμορραγεί και χάνει τις αισθήσεις της. Ο Γ τρομάζοντας από την απρόσμενη εξέλιξη καλεί τον Δ (ο οποίος δεν γνωρίζει τι έχει συμβεί) και αποχωρούν γρήγορα από την οικία. Λίγες ώρες αργότερα, ελλείψει παροχής βοήθειας, η Β πεθαίνει.

1. Ποια η ποινική ευθύνη των Α, Γ, Δ;
2. Αλλάζει η απάντηση, εάν η Β πεθάνει, κατά τη διάρκεια της διενέργειας σεξουαλικής πράξης από τον Γ;

1. Σχετικά με τους Γ, Δ:
Οι Γ και Δ μπαίνοντας παράνομα στο σπίτι της Β τελούν το έγκλημα του 334 ΠΚ (διατάραξη οικιακής ειρήνης).

Ο Γ από κοινού με τον Δ είναι επίσης συναυτουργός (κοινός δόλος, συναπόφαση και συνεκτέλεση) στο έγκλημα της ληστείας, το οποίο προβλέπεται στο αρ. 380ΠΚ.

Αναλυτικότερα, με απειλή ενωμένη με κίνδυνο ζωής (την απειλή του όπλου), εξανάγκασαν την Β να παραδώσει στους ίδιους τα χρήματα και τα κοσμήματα που υπήρχαν μέσα στο σπίτι. Πρόκειται για την θεωρητική κατασκευή της λεγόμενης «ληστρικής εκβίασης». Αυτή η κατασκευή αναφέρεται στις περιπτώσεις, κατά τις οποίες η ληστεία τελείται όχι με αφαίρεση του πράγματος από τον ίδιο τον δράστη με τα χέρια του, αλλά με παράδοση σε αυτόν του πράγματος από το ίδιο το θύμα. Προϋπόθεση, η οποία πρέπει να συντρέχει είναι το θύμα να

γνωρίζει, ή έστω να πιστεύει, ότι δεν έχει περιθώρια επιλογής ως προς την παράδοση αυτή. Έτσι, γίνεται δεκτό ότι πράγματι λαμβάνει χώρα η απαιτούμενη αφαίρεση, η οποία όμως πραγματοποιείται κατ' έμμεση αυτουργία. Πληρούνται, λοιπόν, όλες οι προϋποθέσεις της διάταξης της ληστείας (380ΠΚ).

Σημειώνεται δε, ότι το έγκλημα της διατάραξης οικιακής ειρήνης απορροφάται από το έγκλημα της ληστείας, καθώς αποτέλεσε απλώς προπαρασκευαστική της ληστείας πράξη (συντιμωρητή πρότερη πράξη).

Εδώ ολοκληρώνεται το αξιόποινο του Δ, ο οποίος δεν φαίνεται στο πρακτικό να παρουσιάζει κάποια άλλη ποινικώς ενδιαφέρουσα συμπεριφορά.

Το αξιόποινο του Γ, όμως, εκτείνεται και σε άλλες πράξεις. Ο Γ προβαίνει επιπλέον σε απόπειρα βιασμού κατά της Β (336ΠΚ και 42ΠΚ). Διαθέτει τον απαιτούμενο δόλο (για τον βιασμό αρκεί κάθε είδους δόλος) για την τέλεση του όλου εγκλήματος του βιασμού και προβαίνει σε αρχή εκτέλεσης του αδικήματος από τη στιγμή που έχει ήδη ξεκινήσει να πληροί την αντικειμενική υπόστασή του, ασκώντας σωματική βία κατά της Β.

Ο Γ δεν προλαβαίνει να ολοκληρώσει την πράξη του, καθώς αντιλαμβανόμενος τον τραυματισμό της Β και το γεγονός ότι εκείνη χάνει τις αισθήσεις της, αποχωρεί ταχέως από τον χώρο πριν ολοκληρώσει το έγκλημά του. Το εξωτερικό αυτό γεγονός του τραυματισμού της Β, οδηγεί τον Γ στο να σταματήσει την πράξη του αφήνοντάς την στο στάδιο της απόπειρας.

Ως προς τον θάνατο της Β, αυτός προκλήθηκε εξαιτίας του γεγονότος ότι αφέθηκε αβοήθητη για κάποιες ώρες στο σπίτι της ενώ ήταν ήδη αιμόφυρτη και είχε χάσει τις αισθήσεις της. Είναι πολύ σημαντικό το εν λόγω δεδομένο, το οποίο προκύπτει ευθέως από το ίδιο το πρακτικό (αναφέρεται ότι η Β πεθαίνει «ελλείπει παροχής βοήθειας»), διότι ο τρόπος πρόκλησης του θανάτου αποτελεί στοιχείο καθοριστικό για το αξιόποινο του Γ.

Αφήνοντας την Β να αιμορραγεί, έχοντας ήδη χάσει τις αισθήσεις της, ο Γ, ανάλογα με τον δόλο του, μπορεί να εμπίπτει στις ακόλουθες περιπτώσεις:

α) Εάν ο Γ έχει έστω ενδεχόμενο δόλο για τον θάνατο της Β με την εγκατάλειψή της, εάν δηλαδή προβλέπει έστω ως ενδεχόμενο και αποδέχεται το να πεθάνει η Β επειδή την εγκαταλείπει εκεί αιμόφυρτη και χωρίς δυνατότητα βοήθειας, τότε πληροί τις προϋποθέσεις του 299ΠΚ και τελεί ανθρωποκτονία εκ προθέσεως διά παραλείψεως. Πρόκειται για μη γνήσια παράλειψη (15ΠΚ), η οποία έγκειται στην ιδιαίτερη νομική υποχρέωσή του να συνδράμει την Β, εξαιτίας της προηγούμενης επικίνδυνης ενέργειάς του, η οποία την έφερε σε αυτή τη δυσμενή θέση. Στην περίπτωση αυτή, η ανθρωποκτονία εκ προθέσεως διά παραλείψεως συρρέει αληθώς και πραγματικά με την απόπειρα βιασμού.

β) Εάν ο Γ δεν έχει δόλο για τον θάνατό της, αλλά ούτε και δόλο διακινδύνευσης του εννόμου αγαθού της ζωής της, εάν ας πούμε θεωρεί ότι π.χ. εκείνη θα συνέλθει έπειτα από λίγο, τότε

τελεί ανθρωποκτονία εξ αμελείας διά παραλείψεως (302 ΠΚ). Και πάλι πρόκειται για μη γνήσια παράλειψη και η ιδιαίτερη νομική του υποχρέωση πηγάζει από την προηγούμενη επικίνδυνη ενέργειά του.

γ) Εάν ο Γ δεν έχει δόλο για τον θάνατο της Β, έχει όμως δόλο διακινδύνευσης του εννόμου αγαθού της ζωής της, σε περίπτωση δηλαδή που ο Γ προβλέπει και αποδέχεται έστω το ενδεχόμενο να επιταθεί ο κίνδυνος του εννόμου αγαθού της ζωής της Β με την εκ μέρους του εγκατάλειψή της, πληροί την α.υ. του εγκλήματος της έκθεσης (306 ΠΚ). Μάλιστα, εμπίπτει στην περίπτωση της γνήσιας παράλειψης του 306ΠΚ, κατά την οποία κάποιος αφήνει αβοήθητο πρόσωπο, το οποίο έχει υπαίτια τραυματίσει. Όπως σαφώς προκύπτει από τα δοθέντα δεδομένα, ο Γ ενώ επιχειρεί να τελέσει το αδίκημα του βιασμού, σπρώχνει την Β και εκ της αμέλειάς του (άρα με δική του υπαιτιότητα) εκείνη χτυπά και τραυματίζεται.

Στην περίπτωση που γίνει δεκτή η άποψη περί έκθεσης, το δεδομένο του θανάτου της Β καθιστά την έκθεση θανατηφόρο (306 παρ. 2 ΠΚ). Πρόκειται για έγκλημα εκ του αποτελέσματος διακρινόμενο. Αυτό σημαίνει, ότι ο δράστης έχει τον δόλο τέλεσης του βασικού εγκλήματος (εδώ: της έκθεσης 306ΠΚ), αλλά όχι και τον δόλο της επέλευσης του βαρύτερου αποτελέσματος (εδώ: του θανάτου της Β). Το βαρύτερο αποτέλεσμα προκύπτει εκ της αμέλειας του δράστη κατά την τέλεση του βασικού αδικήματος. Σε αυτή την περίπτωση η θανατηφόρος έκθεση συρρέει αληθώς και πραγματικά με την απόπειρα βιασμού.

Ανακεφαλαίωση για τους φυσικούς αυτουργούς:

Δ: Συναυτουργός με τον Γ σε ληστεία 380ΠΚ, η οποία απορροφά την διατάραξη οικιακής ειρήνης 334ΠΚ.

Γ: Συναυτουργός με τον Δ σε ληστεία 380ΠΚ (η οποία απορροφά την διατάραξη οικιακής ειρήνης 334ΠΚ) σε αληθή και πραγματική συρροή με απόπειρα βιασμού και σε αληθή και πραγματική συρροή με ανθρωποκτονία εκ προθέσεως διά παραλείψεως/ ανθρωποκτονία εξ αμελείας διά παραλείψεως/ θανατηφόρο έκθεση.

Σχετικά με τον Α:

Ο Α προκαλεί στους Γ και Δ την απόφαση να τελέσουν το αδίκημα της κλοπής κατά της Β και της οικογένειάς της. Μάλιστα, τούς προτρέπει να το πράξουν σε στιγμή κατά την οποία η οικογένεια θα απουσιάζει από αυτό. Παρόλα αυτά, οι Γ και Δ, όπως ήδη αναλύθηκε, προβαίνουν σε τέλεση του εγκλήματος της ληστείας, ενώ ο Γ προβαίνει επιπλέον σε μία απόπειρα βιασμού και μια ανθρωποκτονία εκ προθέσεως διά παραλείψεως/ ανθρωποκτονία εξ αμελείας διά παραλείψεως/ θανατηφόρο έκθεση.

Εξετάζεται εν προκειμένω, εάν ο Α μπορεί να τιμωρηθεί ως ηθικός αυτουργός σε σχέση με τα παραπάνω τελεσθέντα αδικήματα. Σύμφωνα με το αρ. 46ΠΚ, «με την ποινή του αυτουργού τιμωρείται όποιος με πρόθεση προκάλεσε σε άλλον την απόφαση να εκτελέσει την άδικη πράξη που διέπραξε». Ο ηθικός αυτουργός πρέπει να συνδέεται μέσω μίας πνευματικής επικοινωνίας με τον φυσικό αυτουργό, στον οποίο προκάλεσε την απόφαση, ενώ πρέπει και να διαθέτει τον αντίστοιχο διπλό δόλο (θέλει ή τουλάχιστον αποδέχεται): της τέλεσης του εγκλήματος και της τέλεσης αυτού από τον φυσικό αυτουργό. Κατόπιν των ανωτέρω, προκύπτει σαφώς, ότι δεν

υπάρχει καμία δυνατότητα να θεωρηθεί ηθικός αυτουργός στα περαιτέρω εγκλήματα του Γ, ήτοι την απόπειρα βιασμού και την ανθρωποκτονία εκ προθέσεως διά παραλείψεως/ανθρωποκτονία εξ αμελείας διά παραλείψεως/θανατηφόρο έκθεση. Ο λόγος είναι ότι η πράξη που τελέσθηκε είναι τόσο διαφορετική από αυτήν, για την οποία προκλήθηκε η απόφαση, ώστε περιττεύει ακόμα και η σχετική εξέταση περί ηθικής αυτουργίας του Α.

Το μεγαλύτερο ζήτημα ανακύπτει σε σχέση με το έγκλημα της ληστείας (380ΠΚ). Ο Α προκάλεσε στους Γ, Δ την απόφαση να τελέσουν το αδίκημα της κλοπής (372ΠΚ). Το πρόβλημα είναι ότι η ληστεία αποτελεί έγκλημα σύνθετο, τμήμα του οποίου είναι και η κλοπή. Όταν η πραγματωθείσα πράξη διαφέρει ουσιωδώς σε σχέση με την αποφασισθείσα, τελεί όμως σε σχέση διαβάθμισης ως προς αυτή, δέον να γίνει η ακόλουθη διάκριση: Αν ο αυτουργός τέλεσε ποσοτικά ελαφρότερη πράξη από αυτήν που είχε αρχικώς αποφασίσει (κατόπιν πρόκλησης απόφασης από τον εξεταζόμενο ως ηθικό αυτουργό), ο ηθικός αυτουργός τιμωρείται και αυτός για την ελαφρότερη αυτή πράξη. Εάν δηλαδή ο Α είχε προτρέψει τους Γ, Δ να τελέσουν ληστεία και εκείνοι εν τέλει προέβαιναν μόνο σε κλοπή, ο Α θα τιμωρείτο ως ηθικός αυτουργός στην κλοπή. Αυτό συμβαίνει, διότι βέβαια μέσα στην απόφαση της ληστείας εμπεριέχεται και αυτή του τμήματός της που ονομάζεται κλοπή. Περιορίζεται δε το αξιόποινό του στην κλοπή, διότι μόνον αυτή εν τέλει πραγματοποιήθηκε. Από την άλλη πλευρά, σε περίπτωση που ο φυσικός αυτουργός τέλεσε βαρύτερη πράξη από αυτήν την οποία είχε αποφασίσει κατόπιν της αντίστοιχης προτροπής, στοιχειοθετείται και πάλι ηθική αυτουργία μόνο για την ελαφρότερη πράξη, για διαφορετικό όμως λόγο: Στο παράδειγμα του πρακτικού, ας πούμε, συντρέχει ακριβώς αυτή η δεύτερη περίπτωση. Οι φυσικοί αυτουργοί Γ, Δ τέλεσαν ληστεία αντί της προηγουμένως αποφασισθείσας, κατόπιν προτροπής του Α, κλοπής. Συνεπώς ο Α λογίζεται ως ηθικός αυτουργός κλοπής και όχι ληστείας. Ο λόγος για τον οποίο συμβαίνει αυτό, είναι ότι οι φυσικοί αυτουργοί, Γ, Δ υπερέβησαν τον δόλο του ηθικού αυτουργού και τέλεσαν πράξη διαφορετική από εκείνη, που ο Α τους προκάλεσε την απόφαση να διαπράξουν.

2. Η απάντηση θα άλλαζε, εάν η Β είχε πεθάνει, κατά τη διάρκεια της διενέργειας σεξουαλικής πράξης από τον Γ. Βασικά αυτό που θα άλλαζε θα ήταν ο νομικός χαρακτηρισμός της πράξης του Γ. Στην περίπτωση του δεύτερου ερωτήματος, ο θάνατος της Β δεν οφείλεται στην έλλειψη παροχής βοήθειας, όπως συνέβαινε στο πρώτο ερώτημα. Εν προκειμένω, δίνεται από το πρακτικό το δεδομένο, ότι ο Γ τελεί το αδίκημα του βιασμού (δεν μένει στην απόπειρα, αφού έχει ήδη προβεί στην σεξουαλική πράξη) και εκ της αμέλειάς του επιφέρει το χτύπημα της Β, το οποίο όμως αυτή τη φορά οδηγεί αμέσως στον θάνατό της.

Δοθέντων των ανωτέρω, και πάλι πρόκειται για ένα εκ του αποτελέσματος διακρινόμενο έγκλημα, αυτό του θανατηφόρου βιασμού, της παραγράφου 3 του άρ. 336 ΠΚ. Αυτό συμβαίνει, διότι ο Γ τελεί το βασικό έγκλημα (τον βιασμό) με δόλο, όμως το βαρύτερο αποτέλεσμα (ο θάνατος της Β) επέρχεται από αμέλειά του και ως αποτέλεσμα του βασικού εγκλήματός του.

Στο πλαίσιο του δεύτερου ερωτήματος το αξιόποινο του Γ περιλαμβάνει μία ληστεία του 380 ΠΚ (η οποία απορροφά την διατάραξη οικιακής ειρήνης του 334ΠΚ) σε αληθή και πραγματική

συρροή με έναν θανατηφόρο βιασμό 336 παρ. 3 ΠΚ. Το αξιόποιο των Α, Δ παραμένει το ίδιο με το πρώτο ερώτημα.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 2

Ο Α, συλλέκτης έργων τέχνης, έχει στο σπίτι του, μεταξύ άλλων, έναν σπάνιο πίνακα του διάσημου ζωγράφου Ζ, ο οποίος είναι αμύθητης αξίας. Ένα πρωινό, και ενώ ο Α απουσίαζε από την οικία του, εμφανίζεται στο σπίτι του ο Β. Κατόπιν ολιγόλεπτης συζήτησης, ο Β πείθει τον οικιακό βοηθό του Α, να παραδώσει σε αυτόν τον σπάνιο πίνακα, παριστώντας ψευδώς σε αυτόν, ότι έχει συνεννοηθεί με τον Α να πάρει τον πίνακα, προκειμένου να μεριμνήσει για την συντήρησή του. Εν τω μεταξύ, ο Α επιστρέφει και εισερχόμενος στην αυλή του σπιτιού του αντικρύζει τον Β να εξέρχεται από την οικία του κρατώντας τον πίνακα. Συνειδητοποιώντας το τι συμβαίνει, ο Α χτυπάει τον Β στο πρόσωπο, προκειμένου να πάρει πίσω τον πίνακά του. Ο δε Β απαντά στο χτύπημα του Α με ένα αντίστοιχο χτύπημα και καταφέρνει να διαφύγει τρέχοντας, παίρνοντας μαζί του και τον σπάνιο πίνακα.

1. Ποια η ποινική ευθύνη των Α, Β;
2. Θα άλλαζε η απάντηση, εάν ο Β είχε πείσει τον ίδιο τον Α να του παραδώσει τον πίνακα, λέγοντάς του ότι ήρθε να παραλάβει αυτόν για να μεριμνήσει για την συντήρησή του;

1. Σχετικά με τον Β:

Ο Β καταφέρνει παριστώντας ψευδή γεγονότα ως αληθή να αποσπάσει τον σπάνιο πίνακα από τον οικιακό βοηθό του Α. Το ζήτημα που τίθεται εν προκειμένω είναι, εάν πρόκειται για τριγωνική απάτη (πληρούται μεν η α.υ. του 386ΠΚ, αλλά άλλος πλανάται και διαθέτει, άλλος ζημιούται) ή για την λεγόμενη κλοπή με τέχνασμα/ κλοπή κατ' έμμεση αυτουργία (372 ΠΚ). Επειδή πράγματι η συμπεριφορά του Β είναι «απατηλή» θα εξετασθεί πρώτα το ζήτημα της τριγωνικής απάτης. Η τριγωνική απάτη είναι εκείνη η περίπτωση απάτης, κατά την οποία άλλος πλανάται και διαθέτει και άλλος υφίσταται την περιουσιακή βλάβη. Το αδίκημα της απάτης, όμως, αποτελεί περίπτωση αδικήματος αυτοβλάβης. Προκειμένου να πληρούται η απαραίτητη αυτή προϋπόθεση της αυτοβλάβης στην απάτη, πρέπει κατ' ουσίαν αυτός που προβαίνει στην περιουσιακή διάθεση να είναι αυτός που θα υφίσταται και την περιουσιακή ζημία. Στην περίπτωση της τριγωνικής απάτης, θεωρείται ότι αυτή η προϋπόθεση (ενν. της αυτοβλάβης) πληρούται, εφόσον αυτός που διαθέτει αντί του φορέα του εννόμου αγαθού, κατά κάποιον τρόπο τον υποκαθιστά με βάση τη θεωρία της εξουσιοδότησης. Αυτός που «υποκαθιστά» τον πραγματικό φορέα του εννόμου αγαθού είναι και ο μόνος, ο οποίος μπορεί να προβεί στην απαιτούμενη περιουσιακή διάθεση που απαιτείται ώστε να θεμελιωθεί το έγκλημα του 386ΠΚ.

Κριτήριο, λοιπόν, για να επιτευχθεί η διάκριση και στο παράδειγμα του πρακτικού, είναι το εάν ο οικιακός βοηθός του Α προβαίνει πράγματι στην απαιτούμενη περιουσιακή διάθεση δίνοντας τον πίνακα στον Β. Για να διαπιστωθεί, εάν πράγματι ο οικιακός βοηθός προβαίνει σε περιουσιακή διάθεση, πρέπει να εξετασθεί εάν έχει εξουσία διάθεσης ως προς το συγκεκριμένο αντικείμενο. Ο οικιακός βοηθός έχει αρμοδιότητα φροντίδας του σπιτιού του

A. Η κατοχή επί των πραγμάτων, ασκείται από τον ίδιο τον A. Ο οικιακός βοηθός είναι βοηθός κατοχής, με αποτέλεσμα να μην έχει εξουσία διάθεσης της ξένης περιουσίας. Μπορεί, δηλαδή, να έχει δυνατότητα φυσικής επενέργειας επί του πράγματος, δεν έχει όμως εξουσία διάθεσης των περιουσιακών στοιχείων του A. Ο B, λοιπόν, πείθοντας τον οικιακό βοηθό να του παραδώσει τον πίνακα, κατ' ουσίαν αφαιρεί το πράγμα (και μάλιστα από τον A που είναι ο κάτοχος). Συνεπώς ο B ξεκινά (και θα αιτιολογηθεί παρακάτω η έκφραση) να τελεί κλοπή με τέχνασμα/κλοπή κατ' έμμεση αυτουργία κατά του A. Λόγω δε της «αμύθητης αξίας» του πίνακα, η πράξη του εμπίπτει στην περίπτωση της κλοπής ιδιαίτερα μεγάλης αξίας του 372ΠΚ.

Σχετικά με τον A:

Ο A χτυπάει τον B στο πρόσωπο βλέποντάς τον να εξέρχεται από το σπίτι του κρατώντας τον σπάνιο πίνακα που μόλις έχει πάρει από τον οικιακό βοηθό. Η πράξη του είναι αρχικώς άδικη και πληροί την αντικειμενική υπόσταση του εγκλήματος της απλής σωματικής βλάβης του 308ΠΚ. Το κρίσιμο ερώτημα εν προκειμένω είναι εάν ο A εμπίπτει στην περίπτωση κάποιου λόγου άρσης του αδικού. Συγκεκριμένα διερευνητέο είναι το εάν εμπίπτει στην περίπτωση της άμυνας του άρθρου 22ΠΚ. Σύμφωνα με την οικεία διάταξη, *«Άμυνα είναι η αναγκαία προσβολή του επιτιθεμένου στην οποία προβαίνει το άτομο προς υπεράσπιση του εαυτού του ή άλλου από παρούσα και άδικη επίθεση που στρέφεται εναντίον τους.»* Προκύπτει, λοιπόν, σαφώς, ότι για να θεωρηθεί αμυντική μία πράξη πρέπει να στρέφεται εναντίον άδικης και παρούσας επίθεσης. Επίθεση είναι η «ανθρώπινη συμπεριφορά που θέτει σε κίνδυνο έννομα αγαθά άλλου». Άδικη είναι η επίθεση, η οποία αντίκειται στο δίκαιο και αποδοκιμάζεται από την έννομη τάξη, χωρίς όμως να απαιτείται αυτή να είναι και αξιόποινη συμπεριφορά. Παρούσα είναι η επίθεση, όταν η προσβολή του εννόμου αγαθού έχει ξεκινήσει και εξακολουθεί να υφίσταται χωρίς να έχει αποπερατωθεί ή όταν αυτή η προσβολή επίκειται άμεσα. Στην περίπτωση του πρακτικού, ο B θέτει σε κίνδυνο το έννομο αγαθό της περιουσίας του A και η επίθεσή του είναι άδικη, αφού αποδοκιμάζεται από την έννομη τάξη. Η επίθεση του B είναι βέβαια και παρούσα, αφού το έγκλημα του B (372ΠΚ) έχει ξεκινήσει, αλλά δεν έχει ακόμα αποπερατωθεί. Ειδικότερα, ο B δεν έχει προλάβει ακόμα να θεμελιώσει νέα κατοχή επί του κλοπιμαίου, καθώς ευρισκόμενος στην αυλή του A, δεν έχει απομακρύνει το αντικείμενο από την σφαίρα εξουσίαισής του A. Συνεπεία των ανωτέρω, ο A εμπίπτει στο πεδίο του 22ΠΚ. Αμυνόμενος υπέρ του δικού του εννόμου αγαθού βλέπει τον B και η πράξη του δεν είναι τελειωτικά άδικη.

Επιστροφή στον B:

Όσον αφορά την ανταπόδοση του χτυπήματος από τον B προς τον A, το ζήτημα που πρέπει εδώ να διερευνηθεί είναι το εάν πρόκειται για ληστρική κλοπή (380 παρ. 3 ΠΚ) ή για ληστεία εν στενή εννοία (380 παρ. 1 ΠΚ). Κατά την διάταξη της τρίτης παραγράφου του άρθρου 380 ΠΚ, ως δράστης της ληστρικής κλοπής ορίζεται εκείνος *«που καταλήφθηκε επ' αυτοφώρω να κλέβει και μεταχειρίζεται σωματική βία εναντίον προσώπου ή απειλές ενωμένες με επικείμενο κίνδυνο σώματος ή ζωής για να διατηρήσει το κλοπιμαίο.»* Σύμφωνα με την κρατούσα άποψη, η ληστρική κλοπή μπορεί να τελεστεί από το χρονικό σημείο της τελείωσης της κλοπής (όταν δηλαδή έχει θεμελιωθεί και η νέα κατοχή) και μέχρι το χρονικό σημείο της ουσιαστικής

αποπεράτωσής της. Η κλοπή δηλαδή πρέπει να είναι τετελεσμένη (σύμφωνα με το γράμμα της διάταξης το αντικείμενο πρέπει να είναι ήδη «κλαπέν»).

Αυτή, δηλαδή, η «επ' αυτοφώρω» κατάληψη του δράστη της κλοπής (η οποία είναι διαφορετική σε σχέση με την έννοια «επ' αυτοφώρω» της ποινικής δικονομίας) εκτείνεται χρονικά μέχρι και την ουσιαστική αποπεράτωση του εγκλήματος, ήτοι μέχρι το χρονικό σημείο κατά το οποίο λαμβάνει χώρα και η πραγμάτωση του σκοπού παράνομης ιδιοποίησης. Μετά το χρονικό αυτό σημείο, δεν θεμελιώνεται ληστρική κλοπή, αλλά η πράξη κρίνεται αυτοτελώς (π.χ. ως παράνομη βία).

Σχηματικά:

- Όταν η βία ασκείται πριν την ολοκλήρωση του εγκλήματος της κλοπής, τότε πληρούται η α.υ. του εγκλήματος της ληστείας εν στενή έννοια.
- Όταν η βία ασκείται από αυτόν που έχει ήδη τελέσει κλοπή, αλλά πριν επέλθει η ουσιαστική αποπεράτωση του εγκλήματος, προκειμένου να διατηρήσει το ήδη κλαπέν πράγμα, πληρούνται οι προϋποθέσεις της ληστρικής κλοπής (380 παρ. 3 ΠΚ).
- Όταν η βία ασκείται μετά την ουσιαστική αποπεράτωση του εγκλήματος της κλοπής, η άσκηση αυτή της βίας κρίνεται αυτοτελώς.

Κατόπιν των ανωτέρω, άσκηση παράνομης βίας σε χρονικό σημείο πρότερο της θεμελίωσης κατοχής του δράστη επί του πράγματος, δηλαδή με σκοπό την ολοκλήρωση της αφαίρεσης, δεν συνιστά ληστρική κλοπή, αλλά ληστεία υπό στενή έννοια. Η θεμελίωση της κατοχής του δράστη επί του πράγματος, απαιτεί αυτό να περιέλθει στην δική του φυσική εξουσία, χωρίς να παρεμποδίζεται από τον προηγούμενο κάτοχο. Έτσι, στο δοθέν παράδειγμα, κατά το οποίο ο δράστης δεν έχει προλάβει να εξέλθει από τον κήπο του προηγούμενου κατόχου, Α, άρα και από την σφαίρα εξουσιάσής του, δεν έχει προλάβει να ολοκληρώσει την πράξη της αφαίρεσης θεμελιώνοντας νέα, δική του κατοχή επί του πράγματος, συνεπώς δεν τελεί ληστρική κλοπή, αλλά ληστεία υπό στενή έννοια.

2. Στην περίπτωση που ο Β κατάφερε να αποσπάσει από τον ίδιο τον Α τον πίνακα, η συμπεριφορά του θα πληρούσε την α.υ. του εγκλήματος της απάτης (386ΠΚ). Παριστώντας του ψευδή γεγονότα ως αληθή (ότι ήρθε να πάρει τον πίνακα για να τον συντηρήσει), θα είχε επιτύχει την από μέρους του Α περιουσιακή διάθεση, η οποία θα έβλαπτε την περιουσία του (αυτοβλάβη) με ταυτόχρονη μετακίνηση της επίμαχης περιουσίας στον Β, ο οποίος θα αποκόμιζε δια των ανωτέρω το σκοπούμενο παράνομο περιουσιακό όφελος. Δεδομένης δε της «αμύθητης αξίας» του πίνακα, εφόσον η αξία αυτού ξεπερνά τις 120.000 ευρώ, θα ενέπιπτε και στην διακεκριμένη περίπτωση της κακουρηγηματικής απάτης.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ!